

Едгар Алън По

Убийствата на улица Морг

Каква песен са пели сирените или какво име е приел Ахил, когато се е криел сред жените тези озадачаващи въпроси не са извън *всякаква* догадка.

Сър Томас Браун¹.

---

1. Томас Браун (1605–1682) – английски лекар и писател – Б.пр.

Умствените способности, разгледани като аналитични, сами по себе си малко се поддават на анализ. Преценяваме ги само по резултатите. Известно ни е между другото, че за изключително надарения с тях човек те са източник на най-висша наслада. Както силният човек се радва на физическите си дарби и изпитва удоволствие от упражнението, които привеждат мускулите му в движение, така и аналитикът ликува от умствената си способност, с която *разплита* разни загадки. Той изпитва удоволствие дори и от най-обикновените занимания, в които се проявява талантът му. Той обожава загадките, ребусите, йероглифите; проявява в разгадаването им такава дълбока *проницателност*, която изглежда свръхестествена за обикновените схващания. Неговите изводи, породени от самата същност и душа на метода, като че наистина са плод изцяло на интуицията. Способността за разгадаване може да се засили много с изучаване на математиката и особено с онзи най-висш неин раздел, който несправедливо и просто заради обратния ред на своите действия се нарича примерно *par excellence*, анализ. И все пак да пресмяташ, съвсем не означава да анализираш. Шахматистът например прави първото, без да полага каквито и да е усилия за второто. От това следва, че шахматът неправилно се възприема като игра с голямо въздействие върху умствените способности на човека. Сега обаче не пиша трактат, а чисто и просто предисловие към малко странен разказ, основан на доста случайни наблюдения: аз следователно ще се възползувам от случая да изтъкна, че непретенциозната игра на дама поставя на изпитание по-категорично и по-похватно изтънчените способности на разсъдливия интелект, отколкото претенциозната изтънченост на шахмата. В тази последна игра, при която фигурите имат различни и *чудновати* ходове и са неравностойни, сложността (както често се случва) се взима погрешно за дълбочина. *Вниманието* тук се въвежда мощно в действие. Щом то отслабне за миг, веднага се прави пропуск, който води до загуба, до поражение. А тъй като възможните шахматни ходове са не само многобройни, но и заплетени, шансовете за такива пропуски се умножават и в девет случая от десетте печели по съсредоточеният, а не по способният играч. Точно обратното е при дамата, където се допуска *един единствен* ход и вариантите са незначителни, тук шансовете за недоглеждане са намалени, вниманието е сравнително неангажирано и надмощието на отделните страни се постига посредством една по-висша *проницателност*. За да бъде по-ясно, нека си представим една игра на дама, където са останали само четири фигури и където, разбира се, не може да се очаква никакъв пропуск. Очевидно тук (при равностойни сили на

играчите) победата зависи само от някой *recherche*² ход, резултат на силно напрежение на ума. Лишен от обикновените възможности, аналитикът се мъчи да надникне в душевното състояние на своя противник, да се постави на негово място и нерядко с един само поглед забелязва единствените (понякога до нелепост прости) комбинации, чрез които може да го подмами да допусне грешка или да направи погрешно предвиждане.

Вистът отдавна е известен със своето влияние върху тъй наречената способност за пресмятане; известно е също така, че крайно интелигентни хора явно са изпитвали необяснима наслада от тази игра и са пренебрегвали шахмата като празно занимание. Без съмнение никоя друга игра не изисква толкова голяма способност за анализ. Най-добрият шахматист в християнския свят си остава *най-добър*, и толкова: умението при виста обаче включва способността за успех във *всички* тези по-важни начинания, където умът се преборва с ум. Когато казвам „умение“, имам предвид онова съвършенство в играта, което включва разбирането на всички източници, от които може законно да се извлече известна полза. Те са не само многобройни, но и многообразни и често се таят в такива кътчета на мисълта, които са напълно недостъпни за обикновения разум. Да се наблюдава внимателно, означава отчетливо да се запомня; и така, умеещият да се съсредоточава шахматист ще играе добре и вист, тъй като правилата на Хойл³ (основани върху простия механизъм на играта) са разбираеми и достъпни за всички. Прочее обикновено се счита, че като имаш добра памет и действуваш „според правилата“, това е достатъчно, за да си добър играч. Но именно в нещата извън границите на простото правило се проявява умението на аналитика. Той тихомълком си прави много наблюдения и изводи. По същия начин постъпват и неговите съиграчи; различieto в размера на получената информация се крие не толкова в обосноваността на извода, колкото в качеството на наблюдението. Необходимо е да знаеш как да наблюдаваш. Нашият играч не се ограничава ни най-малко; той не се отказва да прави изводи от неща извън играта, тъй като играта е негова цел. Той изучава изражението на лицето на своя партньор, сравнява го внимателно с това на всеки един от своите противници, взема под внимание начина на подреждане на картите след всяка взятка; често пъти брои коз след коз и оньор след оньор под погледите на всеки един от техните притежатели. Той

---

2. Рядък; остроумен; находчив (фр.) – Б. пр.

3. Едмънд Хойл (1672–1769) – автор на книгата „Кратък трактат за игра на вист“ (1742).
Правилата на Хойл при играта на вист са се прилагали до 1864 година.

забелязва всяко изменение върху лицата им по време на играта, прави си изводи от различията в изражението, породени от самоувереност, изненада, тържество или огорчение. От начина, по който някой събира спечелените от дадена взятка карти, съди дали той ще може да спечели и друга взятка от същия цвят. Разпознава играната за подвеждане карта по начина, по който я хвърлят на масата. Някоя неволно или небрежно подхвърлена дума: случайното изпускане или обръщане на карта, придружено с безпокойство или безразличие по отношение на нейното разкриване; броенето на взятките и начинът на тяхното подреждане; смущението, колебанието, нетърпението или безпокойството всичко това дава указание на интуитивното му възприятие за истинското положение на нещата. След като се изиграят първите два три кръга от играта, той знае вече съдържанието на всяка ръка и оттук нататък хвърля своите карти с абсолютна точност, сякаш останалите играчи са обърнали картите си към него.

Способността към анализ не трябва да се смесва с простата изобретателност; докато аналитикът е изобретателен по необходимост, изобретателният често е удивително неспособен за анализ. Умението да се твори или комбинира, чрез което обикновено се проявява изобретателността и за което френолозите⁴ (според мен съвсем погрешно) отреждат отделен орган, считайки тази способност за първична, нерядко се наблюдава у онези, чийто интелект инак граничи с идиотизъм; това умение силно привличало вниманието на писателите моралисти. Между изобретателността и способността за анализ в действителност съществува много по-голяма разлика, отколкото между фантазията и въображението, но характерът на тези различия е много аналогичен. В действителност лесно се забелязва, че изобретателните винаги са фантазори, докато онези с *истинско* въображение не могат да бъдат други освен аналитици.

Разказът, който следва, ще послужи на читателя за нещо като коментар към току-що приведените твърдения.

Пролетта и част от лятото на 18... година прекарах в Париж, където се запознах с някой си мосьо Ш. Огюст Дюпен. Този млад господин бе потомък на знатен, дори наистина прославен род, но в резултат на

---

4. Френология – антинаучно учение за връзката на психическите особености на човека с устройството на неговия череп.

неблагоприятни събития бе изпаднал в такава бедност, която бе измучала цялата му енергия, така че не се стремеше към каквото и да е в този свят, не се и грижеше да възвърне предишното си богатство. По снизходителност на своите кредитори той все още притежаваше частица от бащиното си наследство, живееше от приходите и успяваше със строги икономии да си осигури най-необходимото в живота и да остане равнодушен към неговите излишества. Книгите, разбира се, представляваха единственият му разкош, а в Париж те са лесно достъпни.

За първи път се срещнахме в една мрачна библиотека на улица Монмартър и тъй като по някаква случайност и двамата търсехме една и съща много рядка и забележителна книга, ние се заговорихме. После се виждахме отново и отново. Аз се заинтересувах много от малката семейна история, която той ми разказа подробно с присъщата за всеки французин откровеност, когато темата на разговора засяга самия него. Порази ме също така и огромната му начетеност, но цялото ми същество се възхищаваше най-много от буйния плам и ярката свежест на неговото въображение. Търсейки тогава в Париж онова, което ме интересуваше, почувствувах, че компанията на такъв човек би била безценно съкровище, затова откровено му признах това. В края на краищата се уговорихме да живеем заедно по време на моя престой в града и тъй като светското ми положение не бе чак дотам объркано като неговото, той ми позволи да поема разходите за наемането и обзавеждането на общата квартира по начин, който подходеше най-добре на обзелата и двама ни доста странна меланхолия – имение, съсипано от времето и с причудлива архитектура, изоставено отдавна от стопаните си поради някакви предразсъдъци, от които не се интересувахме, и готово всеки момент да рухне, в една усамотена и запустяла част на предградието Сен Жермен⁵.

Ако начинът на живот, който водехме в тази обител, станеше известен на света, щяха да ни сметнат за луди, макар и безобидно луди. Нашето уединение беше пълно. Не приемахме никакви посетители. Всъщност пазех грижливо в тайна от предишните си приятели местонахождението на нашето уединено място; от дълги години Дюпен бе скъсал с Париж, пък и Париж с него. Живеехме задълбочени само в себе си.

Един от невероятните капризи на моя приятел (понеже как бих могъл другояче да го нарека?) бе пристрастеността му към нощта; тази bizarerie, както и всички останали, аз приемах смирено, като се отдавах

---

5. Предградието Сен Жермен е аристократичен район на Париж, разположен на южния бряг на Сена

на *самозабрава* на необузданите му прищевки. Тъмнеликата богиня не можеше да остане завинаги с нас, затова подправяхме нейното присъствие. При първия блясък на утрото затваряхме тежките капаци на нашия стар дом и запалвахме две тънки и силно напарфюмирани свещи, които пръскаха мътна, призрачна светлина. С тяхна помощ се отдавахме на мечти, четяхме, пишехме или беседвахме, докато звънът на часовника не ни предупреждаваше за настъпването на истинската тъма. И тогава, ръка за ръка, ние поемахме по улиците, продължавахме разговорите от деня, бродехме надлъж и нашир до късно през нощта и търсехме сред безредно разпилените светлини и сенки на многолюдния град онази безграничност на умствени възторзи, която ни дарява само тихото съзercание.

В такива минути не можех да не забележа и да не се възхитя (макар и да бях подготвен и да го очаквах от неговото пълно съвършенство) на блестящите аналитични способности на Дюпен. Той, изглежда, също изпитваше истинска наслада да ги проявява ако не и да блести с тях и не се стесняваше да признава, че му доставят удоволствие. Хвалеше ми се, като се усмихваше под мустак, че повечето хора са като отворени книги за него и привеждаше точни и зашеметяващи доказателства за това колко лесно чете в моята собствена душа. В такива случаи той се държеше студено и отчуждено; очите му гледаха равнодушно, докато гласът му, обикновено сочен тенор, преминаваше във фалцет и би звучал дори раздразнително, ако не бяха спокойният тон и ясният изговор. Когато го наблюдавах в подобно разположение на духа, си мислех често за древната философия на двойствеността на душата⁶ и се забавлявах с мисълта за двама Дюпеповци: единият създаващ, а другият разединяващ.

От това, което току-що казах, не бива да се предполага, че ще съобщя някаква тайна или ще разкажа някоя небивалица. Описаните черти на французина представляват следствие на един възбуден, а може би и болен ум, но за характера на забележките му през този период най-добра представа дава следният пример:

Една вечер се разхождахме по някаква дълга и кална улица, недалеч от Пале Роайал⁷, всеки от нас бе погълнат от собствените си мисли и поне в течение на четвърт час не проронихме и дума. Изведнъж Дюпен наруши тишината:

6. „Дребна философия на двойствеността на душата“ – философско учение, което счита за начало на битието две субстанции: материалната и идеалната.

7. Пале Роайал – дворец с градина в Париж, построен за кардинал Ришельо в 1629–1634 г.

– Наистина е много дребен човечец и подхожда повече на Theatre des Varietes – каза той.

– В това не може да има никакво съмнение – отвърнах неволно аз, без отначало да забележа (дотолкова бях потънал в размишления) необикновения начин, по който той се вмъкна в разсъжденията ми. Но миг след това се опомних и учудването ми нямаше граници.

– Дюпен – обърнах се аз сериозно към него, – умът ми не го побירה. Не бих се поколебал да кажа, че съм удивен и просто не вярвам на ушите си. Как е възможно да знаеш, че мисля за...? – Тук се спрях, за да се убедя без капка съмнение, че действително знае за кого съм се замислил.

–... За Шантий – отвърна той, – защо се запъна? Ти точно си мислеше, че дребната му фигура не е никак подходяща за драматичен актьор.

Това представляваше точно предметът на моите разсъждения. Шантий бе quondam⁸ общар на улица Сен Дени, побъркан на тема театър, бе дебютирал в ролята на Ксеркс в едноименната трагедия на Кребийон⁹ и шумно осмян с пасквил за своите старания.

– Обясни ми, за бога – възкликнах аз, – метода, ако тук въобще има някакъв метод, който ти дава възможност да проникваш така в душата ми. – Откровено казано, бях стреснат много повече, отколкото исках да си призная.

– Търговецът на плодове – отвърна моят приятел – те наведе на заключението, че кърпачът на обуща не е дорасъл за Ксеркс et id genus omne¹⁰.

– Търговецът на плодове ли... ти ме удивяваш! Не познавам никакъв търговец на плодове.

– Човекът, който връхлетя връз тебе, когато преди около четвърт час свихме по тази улица.

Тогава си спомних, че някакъв търговец на плодове, понесъл огромна кошница с ябълки върху главата си, действително едва не ме събори на земята, когато от улица С... излязохме на главната улица и се спряхме; но какво общо можеше да има това с Шантий, просто не можех да разбера. У Дюпен нямаше и следа от charlatanerie¹¹.

– Ще ти обясня – каза той – и за да разбереш всичко ясно, първо ще

---

8. Някога (фр.). – Б. пр.

9. Проспер Жолио Кребийон (1672–1762) – френски драматург. Неговата трагедия „Ксеркс“ (1714) е известна с шумния си провал.

10. И подобните му (лат.). – Б. пр.

11. Шарлатанство (фр.). – Б. пр.

възстановим в паметта ти целия ход на мислите от момента, в който те заговорих, до твоето *rencontre*¹² с въпросния търговец на плодове. Основните звена на веригата са Шантий, Орион, д-р Никълс¹³ Епикур, стереотомията, паветата и търговецът на плодове.

Малко са хората, които в някой момент от живота си не са се забавлявали с проследяване на своите стъпки, довели го до това или онова заключение. Заниманието понякога е крайно увлекателно: онзи, който се залови за първи път с него, остава поразен от очевидно безграничното разстояние и несъответствието, които съществуват между началото и резултата. Можете тогава да си представите моето удивление, когато изслушал онова, което каза французинът и което не можех да не призная, че отговаряше напълно на истината. Той продължи:

– Ако не греша, малко преди да свием по улица С..., разговаряхме за коне. Това бе и последната тема в разговора ни. Тъкмо тръгнахме по тази улица и някакъв търговец на плодове с огромна кошница върху главата премина много бързо и толкова близо до нас, че просто те отхвърли върху купчината павета, отрупани до едно място, където поправяха паважа. Ти стъпи върху едно от паветата, подхлъзна се, изкълчи малко глезена си, поразсърди се, понацупи се, промърмори нещо, извърна се да огледаш отново купчината павета и продължи мълчаливо напред. Не съм те следил специално, но наблюдателността напоследък ми е станала втора природа.

Ти не вдигаше очи от земята и оглеждаше с кисело изражение дупките и коловозите по настилката (от това разбрах, че продължаваш да мислиш за паветата), докато не стигнахме до малката уличка, която носи името на Ламартин, павирана за опит със застъпващи се и занитени една за друга плочи. Тук лицето ти се проясни, долових, че устните ти се раздвижиха, и за мене не остана съмнение, че произнасяш думата „стереотомия“ – термин, с който много сполучливо са нарекли този вид настилка. Знаех, че не можеш да произнасяш думата „стереотомия“, без това да те наведе на мисълта за атоми, а от тях и на теорията на Епикур; защото в неотдавнашния ни разговор по този въпрос ти споменах колко странно и с колко малко внимание се отнасят всички към смътните догадки на този благороден грък, потвърдени от съвременната космогония за небесните мъглявини; и почувствавах, че няма да се въздържиш да не

---

12. Сблъскване (фр.). – Б. пр.

13. Томас Лоу Никълс (1815–1901) – американски лекар, писател и общественик. В книгата си „Четиридесет години от американския живот 1821–1861“ разказва за срещите си с По.

вдигнеш очи към огромната мъглявина на съвездието Орион; напълно бях уверен, че ще го сториш. Ти наистина погледна натам, с което ме увери, че следвам безпогрешно стъпките ти. Впрочем в язвителната *тирада* срещу Шантий във вчерашния брой на „Мюзет“ сатирикът, като прави доста недостойни намеци, че обувият с полуботуши обувач си променил дори и името, цитира едни стих на латински, за който и ние често сме разговаряли. Думата ми е за фразата:

Perdidit antiquum litera prima sonum¹⁴.

Казвал съм ти, че това се отнася до Орион, който по-рано се е пишел Урион, и поради някои остротности по повод на неговото обяснение бях сигурен, че не си го забравил. Следователно беше ясно, че няма да пропуснеш да свържеш двете представи – Орион с Шантий. Това, че ги свърза, показва характерът на усмивката, която се плъзна по устните ти. Ти си помисли за жертвоприношението на бедния обувач. Дотогава ходеше приведен, сега се изправи в цял ръст. Тогава се уверих, че мислиш за дребната фигура на Шантий. Точно тогава прекъснах размишленията ти, за да отбележа, че всъщност този Шантий наистина е дребен човечец и е по подходящ за Theatre des Varietes.

Наскоро след това, докато разглеждахме вечерното издание на Gazette des Tribunaux, вниманието ни бе привлечено от следното съобщение:

„НЕОБИКНОВЕНИ УБИЙСТВА. Днес към 3 часа след полунощ жителите на квартал Сен Рок бяха събудени от няколко страшни вика, долитащи очевидно от четвъртия етаж на една къща на улица Морг, заемана единствено от някоя си мадам Л'Еспане и нейната дъщеря мадмоазел Камий Л'Еснана. След кратко забавяне, причинено от напразния опит да се проникне по обикновения начин в къщата, вратата бе разбита с железен лост и вътре влязоха десетина съседни, придружени от двама полицаи. По това време виковете бяха вече стихнали; но когато групата се втурна по първите стъпала, от горните части на къщата като че прозвучаха два или повече груби и сърдити гласа. Докато групата стигне до втория етаж, стихнаха и тези звуци и в къщата се възцари пълна тишина. Хората се пръснаха и започнаха да влизат бързо от стая в стая. Когато стигнаха до една голяма стая на четвъртия етаж, разположена в задната страна на къщата (вратата на която бе също разбита, защото бе заключена и ключът стоеше от вътрешната страна на бравата), пред очите на присъстващите се откри зрелище, което не само ги ужаси, но и

---

14. Изгуби предишното си звучене първата буква (лат.). – Б. пр.

изуми.

Цареше невъобразим хаос – мебелите бяха изпочупени и разхвърляни по всички посоки. В стаята имаше само един креват със смъкнати постелки, захвърлени насред пода. Върху един стол се виждаше изпоцапан с кръв бръснач. По решетката на камината имаше два-три дълги, сплътени и също опръскани с кръв кичура бяла човешка коса, изтръгнати като че от корен. На пода се намериха четири златни наполеона, обица с топаз, три големи сребърни лъжици, три по малки от metal d'Alger, както и две торбички, съдържащи почти четири хиляди златни франка. Чекмеджетата на поставения в единия от ъглите на стаята скрин бяха издърпани и очевидно плячкосани, макар в тях да имаше още много предмети. Под постелките (а не под леглото) бе открит малък железен сейф. Той зееше отворен и ключът си стоеше на вратата. В него нямаше нищо освен няколко стари писма и разни други незначителни книжа.

От мадам Л'Еспане нямаше и следа, но някой забеляза в камината необикновено голяма купчина сажди, започнаха да бъркат в нея и – о, ужас! – издърпаха трупа на дъщерята, натикан доста навътре в тесния отвор, и то с краката нагоре. Трупът беше още топъл. При огледа му се установи, че по кожата има много охлузвания, причинени без съмнение от насилственото натикване на тялото в комина и изваждането му оттам. Лицето бе жестоко изподраскано, а по гърлото се виждаха потъмнели контузени места и дълбоки следи от нокти, сякаш покойната е била душена.

След като огледа внимателно всяко ъгълче на къщата, групата се упъти към настаното дворче в задната част на сградата, където лежеше тялото на старата мадам Л'Еспане, чиято шия бе така прерязана, че още при първия опит да вдигнат трупа главата се отдели. Тялото и лицето бяха ужасно обезобразени, особено тялото, което бе почти изгубило човешкия си вид.

Според нас това ужасно престъпление продължава да е обвито в най непроницаема тайна.“

На следващия ден вестникът даде следните допълнителни подробности:

„ТРАГЕДИЯТА НА УЛИЦА МОРГ. Много лица бяха разпитани във връзка с тази необикновена и страшна афера (думата «affaire» още не е придобила във Франция онази мекота в значението, което и придаваме ние), но не е станало нищо, което да може да хвърли светлина върху нея. По-долу даваме материала, установен от свидетелските

показания.

Полин Дюбур, перачка, даде показания, че познавала и двете покойнички от три години, тъй като през това време им перяла. Старата дама и нейната дъщеря, изглежда, живеели в добри отношения, тъй като били много привързани една към друга. Плащали чудесно. Не можела да каже нищо за начина на живот или средствата им. Предполагала, че мадам Л'Еспане се препитавала с гадателство. Говорело се, че има скътани пари. Никога не е виждала когото и да било в къщата, когато идвала за бельото или го донасяла. Сигурна била, че не държали слугиня. Доколкото и било известно, никъде в къщата нямало мебели освен на четвъртия етаж.

Пиер Моро, тютюнопродавец, даде показания, че в течение почти на четири години е продавал малки количества тютюн и енфие на мадам Л'Еспане. Родом бил от същия квартал и никога не бил живял другаде. Покойницата и дъщеря и заемали къщата, в която намерили трупове им, вече повече, от шест години. По рано я обитавал някакъв бижутер, който, от своя страна, давал горните стаи под наем на различни лица. Къщата принадлежала на мадам Л. Старицата останала много недоволна от квартиранта, който злоупотребявал с помещенията и настанила се сама в тях и се отказала повече да дава стаи под наем. Въобще се вдетинила. През тези шест години свидетелят видял дъщерята само пет-шест пъти. И двете живеели извънредно усамотено и се говорело, че имали пари. Чувал между съседи, че мадам Л. се занимава с гледане, но той не вярвал на това. Не бил виждал никой да прекрочва прага на дома освен старата госпожа и нейната дъщеря, един-два пъти някакъв носач и десетина пъти лекарят.

В същия смисъл дадоха показания и много други съседи. Нито един не потвърди, че къщата е посещавана. Не се знаело дали мадам Л. и нейната дъщеря са имали някакви живи родственици. Капаците на прозорците откъм фасадата на къщата рядко се отваряли, а откъм двора били винаги затворени с изключение тези на голямата задна стая на четвъртия етаж. Къщата била хубава и не много стара.

Изидор Мюзе, полицай, даде показания, че го извикали да отиде в къщата някъде към три часа след полунощ и заварил пред входа двадесет-тридесет души, които се мъчели да влязат вътре. Най-сетне разбил вратата, но с шик, а не с лост. Не било много трудно да я отвори, тъй като била двукрила и резето не било спуснато ни долу, ни горе. Виковете продължавали да се чуват, докато насилвали вратата... след това изведнъж секнали. Письците сякаш били на едно или на няколко лица,

намиращи се в предсмъртна агония – високи и проточени, а не кратки и бързи. Свидетелят се изкачил пръв по стълбите. Когато стигнал първата площадка, чул как двама души сърдито и високо се карат – единият с дрезгав, а другият с много по-писклив и твърде странен глас. Доловил отделни думи на първия, който бил французин. Положителен е, че гласът не бил женски. Различил думите «sacre» и «diable». Пискливият глас принадлежал на чужденец. Не можел да каже със сигурност дали е мъж или жена. Не разбрал и какво е казал, но му се сторило, че говори испански. Свидетелят описва стаята и трупове така, както ги описахме вчера и ние.

Ари Дювал, съсед по професия златар, даде показания, че влязъл в къщата с първата група. В общи линии потвърждава показанията на Мюзе. След насилственото отваряне вратата отново я затворил, за да задържат натиска на тълпата, която въпреки късния час бързо нараствала. Този свидетел смята, че пискливият глас принадлежи на италианец. Уверен е, че не е французин. Не е сигурен дали гласът е мъжки. Можел дори да е и женски. Италиански не знае. Думите не различил, но от интонацията е убеден, че това е италианец. Познавал мадам Л. и нейната дъщеря. Често разговарял и с двете. Сигурен е, че пискливият глас не е на нито една от починалите.

Оденхаймер, гостилничар. Този свидетел пожела сам да даде показания. Не говори френски и бе разпитан с помощта на преводач. Роден е в Амстердам. Минавал покрай къщата, когато оттам се разнесли писъците. Продължили няколко минути, може би десет. Били проточени и силни, потресаващи, вледеняващи кръвта. И той бил един от онези, които влезли в сградата. Потвърждава предишните показания във всяко отношение освен в едно. Сигурен е, че пискливият глас е мъжки, и то на французин. Не успял да различи отделните думи. Изговорени били високо и набързо, някак задъхано – очевидно човекът е бил изплашен и разгневен. Гласът бил рязък, да, по скоро рязък, отколкото писклив. Не би могъл да го нарече писклив. Дрезгавият глас непрестанно повтарял «sacre» и «diable», а веднъж казал и «mon Dieu»¹⁵.

Жул Миньо, banker, от фирмата «Миньо и синове» на улица Делорен. Миньо-баща. Мадам Л'Еспане имала малък капитал. Открила си била сметка в неговата банкова къща през пролетта на ... година (т. е. преди осем години). Често внасяла дребни суми. Чекове не подписвала за нищо, но само три дни преди смъртта си изтеглила лично 4000

15. „Проклятие“; „по дяволите“; „боже мой“ (фр.). – Б. пр.

франка. Сумата и била изплатена в злато и парите изпратени вкъщи по чиновник от банката.

Адолф Льо Бон, чиновник в банковата къща «Миньо и синове», даде показания, че във въпросния ден придружил по обед мадам Л'Еспане до дома и като носел четирите хиляди франка в две торбички. Вратата се отворила, появила се мадамозел Л. и поела от ръцете му едната торбичка, докато старата госпожа взела другата. Той се поклонил и си отишъл. Тогава не забелязал никого по улицата. А тя била странична и много уединена.

Уилям Бърд, шивач, даде показания, че проникнал в къщата заедно с групата. Англичанин. Живее вече две години в Париж. Един от първите, които се изкачили по стълбите. Чул спорещите гласове. Прегракналият глас принадлежал на французин. Схванал няколко думи, но не може да си ги спомни сега всичките. Чул ясно «sacre» и «mon Dieu». Тези думи били придружени от някакъв шум, дращене и тътрене на крака, сякаш се биели няколко души. Пискливият глас къртял твърде високо, много по-високо от прегракналия. Сигурен е, че не е англичанин. Изглеждал му повече немец. Може дори да е жена. Самият той не знае немски.

Четирима от гореспоменатите свидетели дадоха при повторния разпит показания, че вратата на спалнята, където намерили трупа на мадамозел Л., била заключена отвътре, когато групата пристигнала до нея. Царяла мъртва тишина, не се чувал ни стон, ни шум. След разбиването на вратата там вече нямало никого. Плъзгащите се прозорци както на задната, така и на предната стая били спуснати и здраво залостени от вътрешната страна. Вратата между двете стаи била затворена, но не и заключена. Вратата обаче, която водела от предната стая към коридора, била заключена и ключът стърчал отвътре. Малката стая на четвъртия етаж в предната част на къщата и в началото на коридора стояла с откритата врата. Тя била претърпкана със стари легла, сандъци и други, вехтории. Отместили ги внимателно и претърсили всичко наоколо. Не останал и сантиметър от къщата, който да не бил огледан най-старателно. Прочистили нагоре-надолу комините с коминочистки. Къщата е триетажна, с тавански помещения (mansardes). Много добре закована с гвоздеи, капандурата на покрива, както изглежда, не била отваряна от години. Продължителността на времето между карачите се гласове и насилственото отваряне на вратата на стаята бе посочено по най-различен начин от свидетелите. Според едни тя била три минути, а според други – пет. Отварянето на вратата струвало много усилия.

Алфонсо Карсито, собственик на погребално бюро, даде показания, че живее на улица Морг. Испанец. Влязъл в къщата заедно с групата. Не продължил обаче по стълбите. Имал слаби нерви и се опасявал от последиците на вълнението си. Чул спорештите гласове. Прегракналият глас бил на французин. Не разбрал какво е казал. Пискливият глас принадлежал на англичанин – сигурен е в това. Не знаел английски, но съдел по произношението.

Алберто Монтани, сладкар, даде показания, че бил сред първите, които се изкачили по стълбите. Чул въпросните гласове. Прегракналият глас принадлежал на французин. Различил няколко думи. Говорещият, изглежда, хокал нещо другия. Не разбрал какво казал онзи с пискливия глас. Говорел бързо и на пресекулки. Струва му се, че гласът е на руснак. Потвърждава общите показания. Самият той е италианец. Никога не бил общувал с руснаци.

Някои свидетели потвърдиха при втория разпит, че комините на всички стаи от четвъртия етаж са били много тесни и през тях не може да се промъкне човек. Под «коминочистки» разбирали четки с цилиндрична форма, използвани от коминочистачите. Тези четки били прекарани нагоре-надолу във всички комини на къщата. Последната не разполагала със задна стълба, по която някой би могъл да се измъкне, докато групата се е изкачвала по стълбите. Трупът на мадмоазел Л'Еспане е бил така плътно напъхан в комина, че не успели да го измъкнат, докато не се притекли на помощ четирима-петима от групата.

Пол Дюма, лекар, даде показания, че призори го повикали да направи оглед на труповете. И двата трупа тогава лежали върху смъкнатите от кревата постелки в стаята, където открили мадмоазел Л. Цялото тяло на младата жена било покрито със синини и драскотини. Това се обяснявало напълно с обстоятелството, че са го натикали в комина. Шията била особено протритата. Точно под брадата имало пет-шест дълбоки драскотини заедно с няколко сиво-синкави петна, очевидно отпечатащи от пръсти. Лицето било страшно бледо, а очите – изскочили от орбитите. Езикът бил частично прехапан. Откритата голяма синина на корема, под лъжичката, е причинена навярно от натиск с коляно. По мнение на мосьо Дюма мадмоазел Л'Еспане е удушена от едно или няколко неизвестни лица. Трупът на майката бил ужасно обезобразен. Всички кости на десния крак и дясната ръка били повече или по-малко счупени. Лявата tibia¹⁶ била разтрошена, а така също и левите ребра. Цялото тяло било

---

16. Пищял (лат.). – Б. пр.

осяно с ужасни синини и имало напълно променен цвят. Невъзможно било да се каже как са нанесени уврежданията. Тежка тояга, широк железен прът, стол – всъщност всяко голямо, тежко и тъпо оръжие в ръцете на изключително силен човек би могло да причини подобен резултат. Жена не би могла да нанесе такива удари с каквото и да е оръжие. Главата на убитата, след огледа на този свидетел, била напълно отделена от тялото и също със силно разтрошени кости. Шията била прерязана с някакъв много остър инструмент, по всяка вероятност бръснач.

Александър Етиен, хирург, бе поканен също да огледа труповете заедно с мосьо Дюма. Той поддържа показанията и заключението на мосьо Дюма.

Нищо повече не бе установено, макар да бяха разпитани още няколко други лица. Такова загадъчно и объркано във всички подробности убийство не е извършвано досега в Париж, ако това може изобщо да се нарече убийство. Полицията е напълноно безпомощна – нещо необичайно при работа от подобно естество. Липсва и най-малката следа за разкриване на загадката.“

Вечерното издание на вестника съобщаваше, че в квартал Сен Рок продължава да цари най-голямо безпокойство, че във въпросните помещения е направен нов щателен обиск, че свидетелите отново са разпитани, но всичко е останало безрезултатно. В послепис обаче се съобщаваше, че е арестуван и хвърлен в затвора Адолф Льо Бон, макар нищо да не го уличавало освен споменатите, вече факти.

Дюпен изглеждаше крайно заинтересуван от развоя на следствието – поне съдех така от поведението му, защото не правете никакви коментари. Едва след съобщението за затварянето на Льо Бон пожела да узнае мнението ми за двете убийства.

Можех само да се съглася с цял Париж и да ги сметна за неразрешима загадка. Не виждах ни най-малката възможност да попадна на следите на убиеца.

– Не трябва да съдим по следствието – каза Дюпен; – та то е истинска подигравка! Прехвалената проникателност на парижката полиция е фикция. В действията и няма никаква система, ако не се смята системата, подсказана от фактите. Полицията организира истински парад от мерки, които често пъти са толкова неподходящи за дадения случай, че неволно си спомняш мосьо Журден¹⁷, който извикал да му подадат

---

17. Журден – герой от комедията на Молиер „Буржоата благородник“ (1670), където Журден си облича халат, за да слуша по добре музика.

неговия robe-dechambre pour mieux entendre la musique¹⁸. Постигнатите от полицията резултати понякога са удивителни, но повечето пъти се дължат просто на усърдие и трудолюбие. Когато тези качества се окажат излишни, плановите и се провалят. Видок¹⁹ например беше предвидлив и упорит човек. Не притежаваше обаче научно мислене, бързината при издирванията винаги го принуждаваше да греши. Видок поднасяше предмета твърде близо до очите си и той изопачаваше външния си вид. Вероятно забелязваше необикновено ясно едно-две неща, но при това неизбежно губеше цялостния поглед към въпроса. Така се случва, когато много се умува. Истината не винаги се намира на дъното на кладенеца. Всъщност аз съм убеден, че при по-важните въпроси тя се намира неизменно на самата повърхност. Ние я търсим в дебрите на долините, а не по планинските върхове, където се намира тя. Характерът и причината на подобни грешки се изразяват много добре при наблюдение на небесните тела. Хвърлете бърз поглед към някоя звезда, но я погледнете косо, като обърнете към нея крайчетата на ретината (които са по-чувствителни към слабите светлинни дразнения, отколкото вътрешните); ще видите отчетливо звездата и ще прецените най-добре нейния блясък, който потъмнява постепенно с насочване на погледа ви *право* към нея. В последния случай върху окото действително ще попаднат много лъчи, но затова пък възприемчивостта е много по-изтънчена при първия. Прекомерната дълбочина обърква и отслабва мисълта; твърде настойчивият, твърде съсредоточеният или твърде пряк поглед може да изгуби дори Венера на небосвода.

Колкото до убийствата, нека първо ги разследваме сами, преди да сме си съставили мнение за тях. Едно такова разследване ще ни поразвлече (помислих си, че това „поразвличане“; е твърде странно, но не казах нищо), а освен това Льо Бон някога ми направи услуга, за която още съм му благодарен. Ще отидем да огледаме помещенията със собствените си очи. Познавам полицейския префект Г. и няма да имам трудности при получаване на необходимото разрешение.

Получихме разрешението и се отправихме незабавно към улица Морг. Това е една от онези жалки пресечки, които свързват улица Ришельо с улица Сен Рок. Стигнахме там късно следобед, понеже този квартал се намира на много голямо разстояние от нашия. Лесно намерихме къщата, тъй като на отсрещния тротоар все още се трупаха хора и

---

18. Домашен халат, за да слуша по добре музика (фр.). – Б. пр.

19. Франсоа Йожен Видок (1775–1857) – френски детектив.

гледаха с любопитство нагоре към прозорците със затворени капаци. Това беше обикновена парижка, къща, от едната страна на чийто вход имаше стъклена портиерска будка с подвижно прозорче, или *loge de concierge*²⁰. Продължихме нагоре по улицата, завихме по една пресечка, после по друга и се озовахме откъм задната страна на къщата. През цялото време Дюпен оглеждаше внимателно и подробно всичко наоколо, както и самата къща, а аз просто недоумявах.

Върнахме се обратно, спряхме пред къщата, позвънихме, показахме документите си и дежурните полицаи ни пуснаха да влезем. Изкачихме се по стълбите до спалнята, където бе намерен трупът на мадмоазел Л'Еспане и където продължаваха да лежат двете покойници. Всичко бе оставено непокътнато и стаята тънеше в безпорядък. Аз не видях нищо повече от описаното в „*Gazette des Tribunaux*“. Дюпен огледа всичко внимателно, без да пропусне дори труповете на жертвите. После обиколихме останалите стаи и слязохме, в двора, придружавани навсякъде от полицаи. Огледът продължи до тъмно, когато най-сетне си тръгнахме. По пътя за вкъщи моят спътник се отби за момент до редакцията на един от ежедневниците.

Вече споменах за разнообразните своенравия на моя приятел и как *jeles menageais*²¹ (в английски език няма равностоен на този израз). Сега той не беше в настроение да разговаря по въпроса за убийството и отложи това за следния ден по обяд, когато неочаквано ме запита дали не съм забелязал нещо особено в тази варварска сцена.

От начина, по който подчерта думата „особено“, имаше нещо, което, без да зная защо, ме накара да потреперя.

– Не, нищо *особено* – отвърна аз, – нищо повече от онова, което четохме и двамата във вестника.

– *Gazette* – отвърна той – за съжаление се задълбочи вече в необикновения ужас на това престъпление. Ти обаче се отърси от безсмислените твърдения на вестника. Струва ми се, че тази загадка се счита за неразрешима тъкмо поради същата причина, която спомага за лесното ѝ разрешаване – имам предвид „*outré*“²² характер на нейните отличителни черти. Полицията е смутена от очевидната немотивираност не толкова на самото убийство, колкото на неговата жестокост. Тя е озадачена също така от явната невъзможност да съчетае спорещите гласове с фактите, че горе, край убитата мадмоазел Л'Еспане, не е намерен никой и че

---

20. Портиерска стаичка (фр.). – Б. пр.

21. ... се отнесох снизходително към него (фр.). – Б. пр.

22. Прекален (фр.). – Б. пр.

никой не е имал възможност да излезе оттам, без да бъде забелязан от изкачващата се по стълбите група. Невъобразимият безпорядък в спалнята; натиканият в камината с краката нагоре труп; страхотното осакатяване на трупа на старата дама; всички тези обстоятелства, заедно с току-що споменатите и други, които не е необходимо да изброявам, са се оказали предостатъчни, за да парализират силите и да поставят в пълна безизходица прекалената *проницателност* на нашите официални власти. Те са допуснали груба, макар и твърде обикновена грешка, като са смесили необикновеното с необяснимото. Но точно чрез тези отклонения от обикновеното разумът опипва своя път към истината, ако въобще може да я намери. В разследване като нашето сега не трябва да питаме „какво се е случило“, а по скоро „случило ли се е нещо, което да не е ставало никога преди“? Всъщност умението, с което ще достигна или вече съм достигнал до разрешаването на тази загадка, е правопропорционално на нейната очевидна неразрешимост в очите на полицията.

Аз гледах втрещено Дюпен с нямо изумление.

– Сега очаквам – продължи той, като погледна към вратата на нашия апартамент – едно лице, което, макар по всяка вероятност да не е виновно за това клане, сигурно е замесено донякъде в него. За най-страшната част от извършеното престъпление то, изглежда, не е виновно. Надявам се, че не греша в това предположение, тъй като съм изградил върху него разрешението на цялата загадка. Очаквам този човек тук, в тази стая, буквално всеки миг. Вярно е също така, че той може въобще да не дойде; вероятността обаче подсказва, че ще дойде. Стане ли това, ще се наложи да го задържим. Ето pistolетите, при нужда и двамата знаем как да си послужим с тях.

Поех почти несъзнателно pistolетите, като просто не вярвах на ушите си, а Дюпен продължи, сякаш си говореше сам. Вече споменах за присъщата му в такива моменти от-влеченост. Думите му се отнасяха за мен, но гласът му, макар и не много висок, имаше нещо в интонацията, което се използва тогава, когато човек разговаря с някой, който се намира на голямо разстояние от него. Безизразните му очи бяха втрещени в стената.

– Показанията доказаха напълно – продължи той, – че спорешите гласове, които е чула изкачващата се по стълбите група, не са били гласовете на двете жени. Значи няма никакво съмнение, че въпросът дали старата дама е убила най-напред дъщеря си, а после се е самоубила, отпада сам по себе си. Говоря за това само за да защитя своя метод; силата на мадам Л'Еспане е съвсем недостатъчна, за да натика тялото на

дъщеря са в комина, където е и намерено; а естеството на раните върху собственото и тяло напълно изключва всяка мисъл за самоубийство. Убийството следователно е извършено от трети лица и спорештите гласове са принадлежали именно на тези трети лица. А сега нека ти обърна вниманието не върху всички показания за тези гласове, а само върху същественото в показанията. Ти забеляза ли нещо *особено* в това отношение?

– Забелязах, че докато всички свидетели допускат единодушно, че прегракналият глас е на французин, относно пискливия или както един от свидетелите го нарече „резкия глас“, мненията се различават много.

– Това бяха самите показания – отвърна Дюпен, – но не и тяхната същност. Не си забелязал нищо особено. Въпреки всичко имаше какво да се забележи. Както забеляза и ти, свидетелите са на едно мнение по отношение на прегракналият глас; тук те са напълно единодушни. По отношение обаче на пискливия глас особеността се състои не в това, че мненията се различават, а в това, че когато един италианец, един англичанин, един испанец, един холандец и един французин се опитат да го охарактеризират, всеки го оприличава като *глас на чужденец*. Всеки е убеден, че това не е глас на негов съотечественик. Оприличават го не с езика на нацията, чийто език познават, а точно обратното. Французинът предполага, че това е глас на испанец и че „би разпознал някои думи, *стига да знаеше испански*“. Холандецът поддържа, че това е бил французин, но в протокола намираме записано, че „*свидетелят не говори френски и бе разпитан с помощта на преводач*“. Англичанинът мисли, че това е глас на немец, но и той „*не знае немски*“. Испанецът е „сигурен“, че това е англичанин, като „съди по интонацията“, макар че *английският му е съвсем „чужд“*. Италианецът е убеден, че това е руска реч, но той „*никога не е общувал с руснаци*“. Нещо повече, вторият французин, за разлика от първия, е уверен, че гласът принадлежи на италианец, но „*понеже не владее този език*“, подобно на испанеца е „убеден в това по интонацията“. И така, колко необикновено странен трябва да е бил този глас, за да *предизвика* такива показания, в чиито *тонове* дори представители на петте най-големи европейски страни не са разпознали нищо родно! Ти ще кажеш, че това може да е бил глас на азиатец или африканец

Азиатците и африканците не са кой знае колко в Париж; без обаче да отхвърлям подобен извод, искам сега да ти обърна просто вниманието на три обстоятелства. Един от свидетелите определя гласа като „поскоро рязък, отколкото писклив“. Други двама го характеризират като

„бърз и дрезгав“. Нито един от свидетелите обаче не споменава да е схванал поне една членоразделна дума или отчетлив звук.

– Не зная – продължи Дюпен – как съм въздействувал на твоите възприятия, но напълно уверено мога да кажа, че дори от тази част от показанията – относно прегракналия и писклив глас – произтичат законни изводи, достатъчни сами по себе си да породят известно подозрение, което да насочи по-нататъчния ход на разследването на цялата тайна. Казах „законни изводи“, но не се изразих съвсем точно. Искам да кажа, че тези изводи са единствено възможните и че подозрението, за което говоря, произтича неизбежно от тях като единствен резултат. Какво в това предположение обаче засега ще премълча. Просто ми се иска да запомниш, че за мен то е достатъчно убедително и придаде определена насока, дори известна цел на моите търсения в спалнята.

Нека сега се пренесем мислено в тази спалня. Какво бихме потърсили най-напред в нея? Начините, от които са се възползували убийците, за да избягат. Ние и двамата не вярваме в свръхестествени сили. Мадам и мадмоазел Л'Еспане не са убити от духове. Виновниците са същества от плът и кръв и са избягали така, както бяга всяко живо същество. Но как? За щастие тук съществува само един начин за разсъждение, който трябва да ни доведе и до определено заключение. Нека да разгледаме поотделно всички възможни начини за излизане от къщата. Ясно е, че докато групата се е изкачвала по стълбите, убийците са се намирали в стаята, където бе намерена мадмоазел Л'Еспане, или поне в съседната стая. Ние следователно трябва да търсим изходите само в тези две стаи. Полицията е изследвала всеки сантиметър от подовете, таваните и мазилката на стените. Нито един таен изход не би убягнал на *нейния* бдителен поглед. Без да се доверявам на очите на полицаите, аз проверих всичко сам. Тайни изходи наистина нямаше. И двете врати от стаята към коридорите бяха заключени, а ключовете стояха отвътре на бравите. Да се обърнем сега към комините. Макар и на тридесетина сантиметра над огнищата широчината им да е най-обикновена, по-нагоре от тях не би могла да се провре дори и котка. Тъй като е абсолютно невъзможно да се избяга по описания вече начин, остава да се обърнем към прозорците. От тези на предната стая не би могъл да избяга никой, без да бъде забелязан от тълпата на улицата. Убийците следователно *трябва* да са преминали през прозореца на задната стая. И така, като идваме по недвусмислен начин до това заключение, ние не трябва, като разумни хора, да го отхвърляме само заради това, че то явно е невъзможно. Остава ни само да докажем, че явната „невъзможност“ в действителност

е мнима.

Спалнята е с два прозореца. Единият от тях не е запрещен от мебели и се вижда цял. Долната част на другия е скрита за погледа от таблата на голям креват, бутнат непосредствено до него. Първият прозорец бе здраво затворен отвътре. Опитали се с всички сили да го отворят, но напразно. Отляво, в рамката на прозореца, е просвредлена широка дупка, в която бе открит напъхан до главичката много дебел гвоздей. При огледа на другия прозорец е открит подобен гвоздей, пъхнат по същия начин в рамката; енергичният опит да се повдигне и тази рамка останал без резултат. Полицията се убедила напълно, че престъпниците не са избягали по този начин. *Ето защо* тя сметнала за излишно престараване да извади гвоздеите и да отвори прозорците.

Моето собствено проучване направих по един по-собен начин поради причините, които току-що ти обясних – знаех, че *трябва* да докажа, че цялата невъзможност тук не е явна, а мнима.

Продължих разсъжденията си a posteriori²³ по следния начин: убийците без съмнение са избягали през един от тези прозорци. Но тогава те не биха могли отново да притегнат рамките на прозорците отвътре, така както бяха намерени – съображение, което със своята очевидност е накарало полицията да прекъсне търсенията си в тази част на къщата. И все пак рамките бяха залостени. *Следователно* се затварят сами. Това заключение се налагаше от само себе си. Аз приближих незадръстения прозорец, измъкнах с труд гвоздеа и се опитах да повдигна рамката.

Както и очаквах, тя не се поддаде на усилията ми. Сега вече знаех, че някъде има скрита пружина; това потвърждение на моята мисъл ме убеждаваше, че основанията ми поне са правилни, колкото и загадъчни да оставаха все още обстоятелствата с гвоздеите. След внимателен оглед скоро открих и скритата пружина. Натисках я, но се задоволих с откритието и се въздържах да повдигна рамката.

Напъхах отново гвоздеа и започнах внимателно да го разглеждам. Човек, излязъл през този прозорец, можете отново да го затвори и ключалката щеше сама да шракне, гвоздеят обаче нямаше как да се постави отново на място. Изводът беше ясен – той стесни още повече полето на моите проучвания. Убийците *положително* са се измъкнали през другия прозорец. Като си мислех, че пружините и на двата прозореца са еднакви, което бе напълно допустимо, тогава трябваше да има разлика в гвоздеите или поне в начина на тяхното поставяне. Качих се на кревата,

---

23. Въз основа на фактите (лат.). – Б. пр.

наведох се през таблата и огледах внимателно втората рамка. После проврях ръка зад таблата, открих лесно пружината и я натиснах; тя, както очаквах, се оказа абсолютно същата като съседната. Сега се заех с гвоздеа. И той бе солиден като другия и очевидно закрепен по същия начин – вкаран бе почти до самата главичка.

Ти сигурно ще кажеш, че съм се озадачил; ако смяташ така, тогава си разбрал неправилно характера на индукцията. Казано на спортен език, „не бях допуснал никакво нарушение“. Следата не бе изгубена нито за миг. Във веригата нямаше нито една неизправна брънка. Проследих цялата тайна до крайната и фаза. Тази фаза се оказа *гвоздеят*. Както вече споменах, той наподобяваше във всяко отношение своя събрат от съседния прозорец, но този факт не означаваше абсолютно нищо (колкото и убедителен да изглеждаше) в сравнение с увереността ми, че пътеводната нишка завършва точно тук, в тази точка. „Гвоздеят *очевидно* не е в ред“ – помислих си аз. Докоснах го и главичката заедно с почти една четвърт от гвоздеа се оказа в ръката ми. Другата му част остана в просвредлената дупка, където се беше счупил. Ломът беше отдавнашен (ръжда покриваше ръбчетата му) и очевидно причинен от удар с чук, който бе вдълбал краищата на главичката в горния край на долната рамка на прозореца. Поставих внимателно отломката на старото място, откъдето я извадих, и се получи пълно впечатление, че гвоздеят е цял – счупеното място изобщо не се виждаше. Натиснах пружината и повдигнах леко рамката на прозореца на няколко сантиметра; повдигна се и главичката на гвоздеа, като тялото му остана плътно в отвора. Спуснах прозореца и отново се създаде впечатление, че гвоздеят е цял.

И тъй, досегашната загадка най-сетне бе разгадана. Убиецът беше избягал през обърнатия към кревата прозорец. Когато след излизането му прозорецът се е спуснал (или пък е бил нарочно затворен), пружината е щракнала и го е заключила, а полицайте са взели по погрешка съпротивата на пружината за съпротива на гвоздеа и сметнали по такъв начин за безполезни по-нататъшните разследвания.

Следващият въпрос е по какъв начин престъпникът се е спуснал долу. В това отношение останах напълно задоволен от общата ни разходка край къщата. На около метър и половина от въпросния прозорец преминава гръмоотвод. Никакъв човек не би могъл да се добере от гръмоотвода до прозореца, да не говорим за влизане през него. Аз обаче забелязах, че капациите на четвъртия етаж са специални или както, парижките дърводелци ги наричат *fergades*²⁴, каквито сега се използват много рядко, но все пак още се виждат по фасадите на старите къщи в Лион и Бордо.

Такъв прозорец наподобява обикновена врата (еднокрила, а не двукрила), с тази обаче разлика, че горната му половина има дървена или желязна решетка, за която можеш много удобно да се хванеш. В нашия случай капациите са широки около един метър. Когато ги видяхме от задния двор, те бяха полуотворени – тоест стояха под прав ъгъл спрямо стената. Навярно и полицията е огледала като мене задната страна на къщата, но като е видяла тези ferrades от страни (както сигурно е станало), не е забелязала голямата им широчина или във всеки случай е пропуснала да вземе предвид това обстоятелство. Всъщност, след като се уверили, че от тази част на къщата няма никакъв изход, полицаите естествено са се ограничили с повърхностен преглед на прозорците. На мен обаче ми стана ясно, че ако капакът на разположения над кревата прозорец се разтвори съвсем до стената, той ще се окаже на малко повече от половин метър от гръмоотвода. Стана очевидно също така, че с изключително голяма ловкост и смелост е възможно прехвърлянето от гръмоотвода на прозореца. Като протегне ръка на около осемдесетина сантиметра (при условие, че капакът е отворен докрай), разбойникът ще може да се залови здраво за решетката. Щом пусне след това гръмоотвода и опре здраво крака о стената, той би могъл с достатъчно смелост да се отблъсне от нея, капакът да се затвори и ако си представим, че прозорецът по това време е отворен, да се вмъкне дори и в самата стая.

Иска ми се да имаш специално предвид, че говоря за съвсем необикновена степен на ловкост, необходима за успеха на една такава рискована и трудна проява. Целя преди всичко да ти докажа, че такъв скок е възможен, и второ, а това е главното, да те накарам да схванеш *твърде необикновения*, почти свръхестествен характер на сръчността, необходима за неговото изпълнение.

Ти без съмнение ще кажеш, като си послужиш с езика на юристите, че „за да спечеля делото“, трябва по скоро да омаловажна, отколкото да настоявам за пълната оценка на необходимата в този случай ловкост. Това може да е практика на закона, но не и практика на разума. Моята крайна цел е само истината. Непосредствената ми задача е да те наведе на съпоставката: от една страна, *крайно необикновена ловкост*, за която току-що говорих, а от друга, *извънредно своеобразният* писклив (или рязък) и *дрезгав* глас, относно националната принадлежност на който не съществуват две еднакви мнения и в чието бръщолевене не е различена нито една членоразделна сричка.

---

24. Обковани с желязо капаци (фр.) – Б. пр.

При тези думи в мозъка ми проблесна някаква смътна и полуоформена догадка. Сякаш се намирах пред прага на разгадката, а няхах сили да сторя това – както някои хора понякога са съвсем близо до това да си спомнят нещо и в края на краищата не успяват. Моят приятел продължи разговора.

– Забележи – каза той, – че аз промених целия въпрос; от начина на излизането преминах към този на влизането. Искях да изразя мисълта, че и двете действия са станали по един и същ начин и на едно и също място. Каза се, че чекмеджетата на скрина са били ограбени, макар голяма част от дрехите все още да е останала в тях. Тук изводът е абсурден. Това е проста и глупава догадка и нищо повече. Откъде бихме могли да знаем, че намерените в чекмеджетата вещи не представляват всичко, което те първоначално са съдържали? Мадам Л'Еспане и дъщеря и са водели извънредно самотен живот, не са приемали никого, рядко са излизали и не са се нуждаели от много промени в облеклото. Намерените дрехи бяха поне от добро качество, както и всичко, което бяха могли да притежават тези дами. Ако крадецът е взел нещо, защо не е взел най-хубавите рокли, защо най-сетне не е заграбил всичко? С една дума, защо заради вързоп дрехи се е отказал от четирите хиляди златни франка? Златото е било изоставено. Почти цялата сума, спомената от мосьо Миньо, банкера, е била открита в захвърлените на пода торбички. Искане ми се следователно да изличиш от ума си всички глупави мисли за мотиви, възникнали в полицейските мозъци под влияние на онази част от показанията, в която се говори за доставеното в къщата злато. Съвпадения десеторно по-поразителни от това (доставка на пари и убийство на получателите три дни след това) стават всеки час пред очите ни, без дори да ги забележим. Съвпаденията изобщо са големи препятствия по пътя на известен род мислители, образовани така, че да не знаят нищо за теорията на вероятностите – теория, на която най-важните отрасли на знанието дължат едни от най-забележителните си открития. Ако златото в нашия случай бе изчезнало, фактът, че са го доставили три дни преди убийството, би означавал нещо повече от едно просто съвпадение. Той щеше да подсили подбудите за престъплението. Но при реалните условия на случая, ако приемем златото за мотив на това престъпление, трябва също да допуснем, че престъпникът е кръгъл идиот, забравяйки златото, а значи – и подбудителния си мотив.

Като помниш добре нещата, на които ти обърнах внимание – своеобразния глас, необикновената ловкост и поразителната липса на мотиви в едно тъй изключително по своята жестокост убийство, нека се

насочим към самото престъпление. Една жена е удушена с голи ръце, после напъхана нагоре с краката в комин. Обикновените убийци не си служат с подобни методи. Още по-малко крият по такъв начин трупове-те. В начина, по който са натикали трупа в комина, ще признаеш, че има нещо необикновено *outré* – нещо несъвместимо с обичайните ни представи за човешки постъпки, дори и да допуснем, че това е дело на най-големия изверг. Помисли си само каква колосална сила е била необходима, за да се натика тялото в комина *отдолу нагоре*, когато общите усилия на няколко души едва са достигнали да го измъкнат *отгоре надолу!*

Да се обърнем сега към някои други проявления на тази тъй удивителна сила. Върху решетката на камината се намериха гъсти кичури – много гъсти кичури – побеляла коса. Те са били изтръгнати от корен. Знаеш каква сила е необходима, за да се отскубнат заедно от главата дори двадесет тридесет косъма. Ти също, както и аз, видяхме тези кичури. По корените им (каква ужасна гледка!) се бяха спекли парченца месо, откъснати от темето красноречиво доказателство за огромната сила, с която са могли да бъдат отскубнати наведнъж дори половин милион косъма. Не само гърлото на стара дама е било прерязано главата е напълно отделена от тялото; а за оръжие е използван обикновен бръснач. Искане ми се; също така да обърнеш внимание и на *зверската* жестокост на тези злодеяния. Аз не говоря за синините по тялото на мадам Л'Еспане. Мосьо Дюма и неговият виден колега мосьо Етиен изказаха мнение, че ударите са нанесени с тъпо оръжие, и тук те са съвсем прави. Тъпото оръжие явно се е оказала каменната настилка на двора, върху която е паднала жертвата, и то от затиснатия с кревата прозорец. Тази мисъл, колкото и проста да изглежда сега, се е изплъзнала от вниманието на полицията, така както и широчината на капациите, поради гвоздеите; ето как възприятията им са се запечатали херметически и те не са изобщо допуснали възможността, че прозорците някога са били отваряни.

Ако сега, в допълнение на всичко казано дотук, прибавим странния безпорядък в спалнята, не ни остава нищо друго, освен да свържем представите за поразителна подвижност, свръхчовешка сила, жестока бруталност, неоправдана кръвожадност, ужасна и напълно чужда на човека *grotesquerie*, с гласа и интонациите, сторили се чужди на хора от толкова много националности, както и с лишената от каквато и да е разбираема членоразделност реч. И какъв извод се налага тогава? Какво впечатление направих на въображението ти? Полазиха ме тръпки, когато Дюпен ми зададе този въпрос.

– Някакъв безумец – отвърнах аз – е извършил тази постъпка, някой

побеснял маниак, избягал от най-близката Maison de Sante²⁵.

– До известна степен – каза той – мисълта ти не е чак толкова далече от истината. Гласовете обаче на лудите, дори в най-острите им присътвii, не съответствуват на чутия по стълбите особен глас. И лудите принадлежат все пак на някоя националност и речта им, колкото и несвързана да е, все пак има членоразделни думи. Освен това косите на който и да е луд съвсем не приличат на тези, които държа сега в ръка. Едва измъкнах този малък кичур от здраво стиснатите пръсти на мадам Л'Еспане. Какво ще кажеш за него?

– Дюпен – възкликнах аз напълно обезкуражен, – тези косми са крайно необикновени, това не са *човешки* косми!

– Изобщо не съм твърдял това – отвърна той, – но преди да разрешим този въпрос, ми се иска да погледнеш малката скица, която нахвърлях върху този лист хартия. Това е копие от данните, които в част от показанията са описват като „тъмни отоци и дълбоки следи от нокти“ по шията на мадмоазел Л'Еспане, а в други (тези на мосьо Дюма и мосьо Етиен) като „редица сиво синкави петна, очевидно отпечатьци от пръсти“.

– Ще забележиш – продължи моят приятел и разгъна листа върху масата пред нас, – че тази скица дава представа колко силно и определено е било това хващане. Пръстите въобще не са се *хлъзнали*. Всеки пръст очевидно е запазил до последния дъх на жертвата чудовищната си сила, с която се е впил в плътта. Опитай се сега да поставиш пръстите на ръцете си върху съответните отпечатьци така, както ги виждаш.

Опитът ми излезе несполучлив.

– Може би не правиш всичко както трябва – каза Дюпен. – Листът е поставен върху плоска повърхност, докато човешката шия има цилиндрична форма. Ето ти една цепеница с радиус, приблизителен на човешката шия. Завий я със скицата и направи нов опит.

Направих, както ми каза Дюпен, но този път трудността се оказа дори по-голяма от първия път.

– Това – казах аз – не е отпечатък от човешки ръце.

– А сега – продължи Дюпен – прочети този пасаж от Кювие.

Това бе най-подробно анатомично и общо описание на исполинския жълто-червеникав орангутан, населяващ индонезийските острови. Огромният ръст, неимоверната сила и ловкост, дивата жестокост и подражателските наклонности на тези бозайници са твърде добре

---

25. Лудница (фр.). – Б. пр.

известни на всички. Схванах веднага целия ужас на убийството.

– Описанието на пръстите – казах аз, когато привърших четенето – отговаря напълно на тази скица. Сега разбирам, че никое друго животно освен описания тук орангутан не би могло да остави откритите от тебе отпечатащи. Кичурчето жълто-червеникави косми също е идентично с описаното от Кювие животно. Аз обаче не мога да си обясня всички обстоятелства на тази ужасяваща загадка. При това нали са се чули *два* каращи се гласа и единият от тях безспорно е принадлежал на французин!

– Съвсем вярно; ти, разбира се, си спомняш възклицанието, споменатото почти единодушно от чулите този глас – възклицанието „*mon Dieu!*“. При съществуващите обстоятелства това възклицание е характеризирано сполучливо от един от свидетелите (Монтани, сладкаря) като израз на възражение или недоволство. Именно върху тези две думи се основават и моите надежди за пълното разрешение на тази загадка. Някакъв французин е станал очевидец на убийството. Възможно е, дори почти сигурно, той да не е замесен в тази кървава разправа. Орангутанът сигурно е избягал от него. Французинът навярно го е проследил до спалнята, но при последвалите тревожни обстоятелства не е успял изобщо да го хване. Маймуната е все още на свобода. Няма да говоря повече за тези предположения, нямам дори право да ги наричам повече така, тъй като неясните съображения, върху които се основават, са толкова плитски, че не удовлетворяват дори моя разсъдък, пък аз и нямам намерение да ги разяснявам на когото и да било. Ние двамата ще ги наричаме догадки и следователно ще говорим само така за тях. Ако въпросният французин, както предполагам, наистина не е замесен в това зверство, обявлението, което снощи на път за къщи дадох в редакцията на *Le Monde* (този вестник защитава интересите на корабоплаването и се чете много от моряците), непременно ще го доведе тук.

Дюпен ми подаде вестника и аз прочетох следното:

„Уловен е в Булонския лес рано сутринта на... (сутринта на убийството) огромен орангутан от вид, разпространен на остров Борнео. Собственикът, (смята се, че е моряк от малтийски кораб) може да си получи обратно животното, ако го познае и заплати дребните разходи по улавянето и полаганите в момента грижи за него. Отнесете се до улица... №..., трети етаж, в Сенжерменското предградие.“

– Как успя – възкликнах аз – да узнаеш, че човекът е моряк, и то на малтийски кораб?

– Това съвсем не зная – отвърна Дюпен – и не съм *сигурен* в него. Тук обаче има едно малко парченце панделка, ако съдим по формата и

омазнения му вид, панделката очевидно се е използвала за връзване на коси във вид на онези дълги *онашки*, които моряците тъй много обичат. Нещо повече, освен моряците, малко хора могат да връзват подобен възел, който е характерен за малтийците. Намерих панделката под гръмотвода. Тя едва ли е принадлежала на някоя от убитите жени. Но дори в края на краищата да се лъжа в моя, индуктивен метод, приложен по отношение на панделката, че французинът е моряк от малтийски кораб, не съм причинил никому вреда, като съм казал това в съобщението. Ако съм прав, тогава е спечелена огромна победа. Осведомен за убийството, макар и невинен, французинът естествено ще се подвоуми дали да откликне на съобщението и да потърси орангутана. Той ще разсъждава така: „Аз не съм виновен, при това съм беден, орангутанът е много ценен; в положението, в което се намирам, той представлява цяло състояние, защо да го губя само от някакво глупаво предчувствие за опасност? Ето го, остава само да протегна ръка. Намерили са го в Булонския лес, далеч от мястото на онази касапница. Как може някой да се досети, че един див звяр е извършил цялата тази работа? Полицията се чуди какво да прави, тя не успя да открие и най-малката улика. Дори и да са проследили майmunата, няма начин да докажат, че зная нещо за убийството, или да ме обвинят въз основа на това. Главното е, че вече съм известен. Този, който е дал съобщението, ме сочи за собственик на животното. Никак не съм сигурен докъде се простират сведенията му за мен. Ако се откажа да проявя иск към майmunата, която, от една страна, струва толкова много пари, а, от друга, се знае, че съм нейният собственик, това най-малкото ще породи известни подозрения. Не е в мой интерес да привличам внимание нито върху себе си, нито върху животното. Ще се отзова на съобщението, ще си взема орангутана и ще го пазя, докато цялата тази работа се забрави напълно.“

В този момент по стълбите се чува стъпки.

– Пригответи pistolетите – предупреди ме Дюпен, – само че не стреляй и не ги показвай, докато не ти дам знак.

Входната врата на къщата остана отворена, посетителят влезе, без да позвъни, и изкачи няколко стъпала. После, изглежда, се поколеба. След малко го чухме да слиза. Дюпен се спусна към вратата, но в същия миг чухме, че човекът се връща. Той не направи втори опит да се върне, продължи решително нагоре по стълбите и след това почука на вратата на нашата стая.

– Влезте – извика весело и сърдечно Дюпен.

Появи се един мъж. Очевидно беше моряк – висок, снажен,

мускулест, с дяволски дръзко, но не и неприятно изражение. Силно обгорялото му от слънцето лице бе повече от половината скрито от бакенбарди и mustacchio²⁶. В ръката си носеше огромна дъбова тояга, но освен нея, изглежда, нямаше друго оръжие. Той се поклонил несръчно, поздрави ни с „добър вечер“ с френски акцент, който, макар и да звучеше ношателски, показваше достатъчно добре, че е парижанин.

– Седнете, приятелю – покани го Дюпен. – Предполагам, че идвате за орангутана. Ей богу, просто ви завиждам. Великолепно и без съмнение много ценно животно. На колко години е според вас?

Морякът въздъхна с облекчение, сякаш планина се свали от плещите му, после отвърна с уверен тон:

– Нямам понятие, но не ще да е на повече от четири-пет години. Тука ли е сега?

– О, не, тук нямаме подходящо помещение. Оставихме го наблизко, в една конюшня на улица Дюбур. Може да си го вземете утре сутринта. Вие, разбира се, сте готов да установите правата си, нали?

– Не се безпокойте за това, господине.

– Просто ми е жал да се разделя с него – каза Дюпен.

– Според мен, господине, трудът ви не е отишъл напразно – увери го морякът. – Недейте да мислите така. На драго сърце ще ви заплатя за намирането на животното, доколкото естествено ми е възможно.

– Отлично – отвърна моят приятел, – това е много честно от ваша страна. Я чакайте да си помисля колко да ви взема? Ще ви кажа. Нека възнаграждението ми бъде следното: разкажете ми всичко, което знаете за убийството на улица Морг.

Дюпен изрече последните думи тихо и много спокойно. Също така спокойно отиде до вратата, заключи я и постави ключа в джоба си. После извади пистолет от вътрешния джоб на палтото си и без ни най-малко вълнение го постави върху масата

Лицето на моряка почервения, сякаш нещо започна да го души. Той скочи на крака и стисна здраво тоягата, но в следващия миг се строполи върху стола, разтрепери се като лист и побеля като платно. Не произнесе дори и дума. Дожаля ми от дън душа за него.

– Напразно се плашите, приятелю – обърна се ласкаво към него Дюпен. – Наистина напразно. Нищо лошо няма да ви направим. Давам ви честната си дума на джентълмен и французин, че не възнамеряваме ни най-малко да ви навредим. Зная отлично, че нямате никаква вина за

---

26. Мустаци (ит.) – Б. пр.

зверствата на улица Морг. Но пък е безполезно и да отричате, че не сте замесен до някаква степен в тях. От онова, което вече казах, трябва да си извадите заключението, че имам такива източници на информация, за които дори и не подозирате. Нещата изобщо са следните: вие не сте извършили нищо, за което да съжбялявате – наистина нищо, за което да се чувствувате виновен. Не сте посегнали на парите, които сте могли безнаказано да отмъкнете. Няма какво да криете. Пък и нямате никакви причини за това. Напротив, честта ви задължава да кажете всичко, което знаете. Хвърлен е в затвора невинен човек, обвинен в това престъпление, за което само вие можете да посочите истинския виновник.

При тези думи морякът възвърна до голяма степен присъствието на духа си, но от предишната му самонадеяност не остана и следа.

– Господ да ми е на помощ! – промълви той след кратко мълчание. – Ще ви *разкажа* всичко, което зная за тази работа, но смятам, че няма да ми повярвате и наполовина – наистина ще бъда глупак, ако очаквам това. И все пак аз съм невинен, но ще направя пълни самопризнания, макар и това да ми коства живота.

Разказът му по същество се сведе до следното: неотдавна предприел пътуване до Индонезийския архипелаг. Слязъл с група моряци на Борнео и отишъл да се поразходи с тях из вътрешността на острова. Там уловил с един от приятелите си орангутан. Приятелят му умрял и морякът останал единственият собственик на маймуната. Какви ли бели не му минали през главата на връщане поради необуздания нрав на маймуната, но най-сетне успял да я настани благополучно в дома си в Париж, където я държал най-внимателно под ключ, за да не привлича досадното любопитство на съседите, докато заздравее раната на крака и, в който се забила някаква треска още на кораба. Неговата крайна цел била да продаде животното.

На връщане вкъщи от някакъв моряшки гуляй в нощта или по-точно в утрото на убийството той заварил орангутана в собствената си спалня: орангутанът се бил вмъкнал там, като разбил вратата на съседния килер, където морякът смятал, че го е затворил на сигурно място. Въоръжена с бръснач и обилно насапунисана, маймуната седяла пред огледалото и се мъчела да се бръсне, подражавайки без съмнение на господаря си, когото наблюдавала през дупката на ключалката. Уплашен при вида на опасното оръжие в лапите на такъв свиреп хищник, който знаел много добре да си служи с него, морякът за известно време се объркал и не знаел какво да прави. Обаче вече бил навикнал да усмирява своя пленник дори и в най-свирепите му настроения с помощта на

бич, който грабнал начаса. Като видял това, орангутанът скочил към вратата на спалнята, втурнал се надолу по стълбите, където за нещастие бил отворен един прозорец, и избягал през него на улицата.

Французинът се втурнал ужасен след него; орангутанът, все още с бръснача в лапата си, се спирал от време на време, кривел се на своя преследвач и го оставял съвсем да го наближи. После отново хуквал. Преследването продължило така доста дълго. По улиците царяла мъртва тишина, тъй като било около три часа сутринта. При пресечката зад улица Морг вниманието на беглеца било привлечено от светлината в отворения прозорец на спалнята на мадам Л'Еспане на четвъртия етаж на нейната къща. Орангутанът се спуснал към сградата, зърнал гръмоотвода, покатерил се с невероятна сръчност, сграбчил отворения до самата стена капак на прозореца и с негова помощ се прехвърлил точно върху таблата на кревата. Всичко това не траяло повече от минута. При влизането си в стаята орангутанът ритнал капака и той отново широко се разтворил.

Морякът междуременно не знаел да се радва ли, или да плаче. Той се надявал сега наистина да залови звяра, тъй като животното едва ли можело да избяга от капана, в който попаднало само, с изключение на гръмоотвода, откъдето морякът щял да го улови на слизане. От друга страна, ужасно го тревожела мисълта орангутанът да не направи нещо в къщата. Последната мисъл надделяла и подтикнала моряка да последва беглеца. Да се покатери по гръмоотвода не е трудно, особено за един моряк, но щом се изравнил с прозореца, който останал доста наляво от него, той се принудил да спре: единственото, което можел да направи, било да се протегне и да надникне във вътрешността на стаята. От онава, което се разкрило пред очите му, едва не паднал ужасен долу. Точно в този миг се раздали онези сърцераздирателни викове в нощта, които стреснали от сън обитателите на улица Морг. Облечени по нощници, мадам Л'Еспане и нейната дъщеря очевидно били заети с подреждането на някакви книжа в споменатия вече малък железен сейф, преместен в средата на стаята. Той бил отворен, а съдържанието му се намирало до него на пода. Жертвите, изглежда, са седели гърбом към прозореца и от момента на влизането на животното до писъците по всяка вероятност не са го забелязали. Сигурно са помислили, че капакът е хлопнат от вятъра.

Когато морякът надникнал в стаята, огромното животно държало мадам Л'Еспане за косата (разпусната, тъй като се сресала) и подражавайки движенията на бръснар, размахвало бръснача пред лицето и. Дъщерята лежала припаднала на пода. Виковете и съпротивата на старата

дама (по време на която била отскубната косата и) променили може би мирните поначало намерения на орангутана и възбудили яростта му. С един единствен решителен замах на мускулестата си лапа той почти отрязал главата и. При вида на кръвта яростта на звяра преминала в изстъпление. Като скърцал със зъби и изпускарал мълнии от очите си, той се хвърлил върху тялото на момичето, вкопчил страхотните си нокти в гърлото му и стискал, докато то не издъхнало. Озъртайки се с див поглед, очите му в този момент попаднали върху мяркащото се над самата табла на леглото сковано от ужас лице на неговия господар. Яростта на звяра, който без съмнение още помнел страшния камшик, мигновено се сменила със страх. Чувствавайки, че заслужава наказание, орангутанът, изглежда, решил да скрие кървавите си деяния и се замаял панически из стаята, прекатурвал и чупел мебелите по пътя си и накрая смъкнал завивките и дюшека от леглото. Най-сетне сграбчил първо тялото на дъщерята и го натикал нагоре в комина, където после го и намерили, а тялото на старицата изхвърлил веднага след това през прозореца с главата надолу.

Когато маймуната доближила прозореца с обезобразения си товар, морякът просто примрял и не толкова слязъл, колкото се смъкнал надолу по гръмоотвода и побягнал към дома си, изпълнен със страх от последниците на това клане, като в ужаса си изоставил с радост всички грижи за по-нататъшната съдба на орангутана. Думите, които чула изкачващата се по стълбите група, били ужасените възклицания на потресения французин, примесени със злобното бръщолеване на звяра.

Едва ли има какво повече да прибавя. Орангутанът избягал от спалнята по гръмоотвода малко преди разбиването на вратата. Изглежда, при преминаването си през прозореца го е затворил. Маймуната впоследствие бе уловена от самия моряк, който получи много пари за нея от *Jardin des Plantes*²⁷. Льо Бон веднага бе освободен, след като се явихме в бюрото на префекта на полицията и разказахме всичко (с някои допълнителни коментари от страна на Дюпен). Добре разположеният към моя приятел чиновник не можа обаче да прикрие своето разочарование от обрата на нещата и дори пусна две-три саркастични забележки за проявите на разни лица, които се бъркали в неговите работи.

– Нека си говори – каза Дюпен, който не сметна за необходимо дори да му отвърне. – Нека си излее яда, това ще успокои съвестта му. На мене ми стига, че победих противника на собствената му територия.

---

27. Ботаническа градина (фр.). – Б. пр.

Впрочем той напразно се учудва, че загадката не му се е удала; право да си кажа, нашият приятел префектът е прекалено хитър, за да вникне в същината на нещата. Цялата му премъдрост е повърхностна. Той има само глава без тяло, както изобразяват богиня Лаверна²⁸, или в най-добрия случай, с глава и гръб като треската. В края на краищата бива си го. Особено ме възхищава ловкостта, с която този лицемер си е спечелил име на голям умник, имам предвид неговия маниер „de nier ce qui est, et d'expliquer ce qui n'est pas“²⁹.

КРАЙ

---

28. Лаверна – римска богиня, покровителка на крадците и мошениците.

29. Да отрича това, което е, и да обяснява онова, което не съществува (фр.) Жан-Жак Русо – „Новата Елоиза“ (1761). – Б. пр.

© 1841 Едгар Алън По
© 1982 Борис Дамянов, превод от английски

Edgar Allan Poe
The Murders in the Rue Morgue, 1841

Сканиране и разпознаване: Светослав Иванов, 2006
Публикация: Издателска къща „Ведрина“, София, 1990
J.M.Dent & Sons LTD London, 1908

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2154>]